

SAR

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ 1936

ΕΚΔΟΣΗ "ΚΥΚΛΟΥ,,

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Α©ΗΝηΝ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΟΙ ΑΓΑΠΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ—ΑΘΗΝΑ 1933
ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ—ΑΘΗΝΑ 1934
ΑΣΤΕΡΙΑ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ—ΑΘΗΝΑ 1935

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ 1936

ΕΚΔΟΣΗ "ΚΥΚΛΟΥ,,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΟΗΝην

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Μὲ τὴν ἔλπιδα πῶς δ
χρόνος κ'οί ἀναγνῶστες μου
θὰ φανερώσουν τὸ πλάτος
τῆς μὴ ἀπλῶς ἐρωτικῆς τους
σημασίας, δημοσιεύω αὐτές
τις πρόζες, ποὺ οἱ πιὸ σκόρ-
πιες στιγμές τοῦ βίου μου
ἐγέννησαν.

ΤΗΣ ΠΙΚΡΟΔΑΦΝΗΣ ΜΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Α©ΗΝηΝ

‘Η γυναικα:— Γιατί μὲ ρωτᾶς γιὰ τὴν ψυχή μου; “Οταν
ἀκούω τὴ λέξη “ψυχή,, νιώθω μιὰ ἄγνοια ἀσυγχώρητη!

I

Εἶπες, καὶ δὲ μιλοῦσες παρὰ στὸν ἑαυτό σου·
“Οταν εἴμεθα δυό πού ἀντικρύζουμε τὸ θάνατο, κλέ-
βουμε δὲν ἔνας ἀπ’ τὸν ἄλλο κάποιαν ἐλπίδα κάποια
ἰσχνὴ βεβαιότητα στὴν υπόσταση μιᾶς ἀκέραιας οὐ-
σίας ποὺ δὲν καταστρέφεται ποτές. ’Αντλοῦμε θάρ-
ρος μακρυὰ ἀπ’ τὴν εἰκόνα μας, προσποιούμενοι πῶς
θεσπίζουμε μιὰ θεσπέσια ἀνυποψίαστη στοὺς πολ-
λοὺς ἀφάνταστα πλατειὰ ὑπαρξη· δπου χωρᾶμε ἐγὼ
ἐσύ, καὶ ἵσως ἀκόμα δσοι τρέφουνε συμπάθεια πρὸς
ἡμᾶς. Μᾶς φαίνεται πῶς ἐκεῖνο τὸ ἵδιο δέος, ποὺ
ἄξαφνα ἀποκαλύπτεται δταν ἀτενίζουμε τὴ μοναξιά
μας, τώρα μᾶς ἀγναντεύει καὶ πολιορκεῖ ἀλλάζον-
τας ὅψη, παίρνοντας ἔνα πιὸ ἥπιο πρόσωπο, καὶ γί-
νεται σεβασμὸς σὲ μιὰ ὀντότητα πληρέστερη, ἄρα
πιὸ ἥσυχη, διάφορη ἀπ’ τὸν ἑαυτό μας. —

”Ισως ή σκέψη μου ίδια μὲ τὴ δική σου. — Εἶναι
μιὰ στιγμή, ποὺ δ ἄνθρωπος χάνει τὴν τιμή του, καὶ
δὲ τὸ νιώθει· μάλιστα πιστεύει πῶς ή ύγεία σου τυ-
χαίνει περίσσια ἐφ' ὅσον δ ἵδιος καταλαβαίνει τὴν
ὑποχρέωση κ' αἰσθηματοποιεῖ τὴν ἀνεση νὰ ξοδέψει
τὸν ἑαυτό του νὰ χαρίσει ἀφειδῶς τὴν εὔμάρεια του-
τότε, ἀλήθεια, διαστρεβλώνει τὴν εύθύτητα ὅπου προ-
ορίζεται, μειώνοντας τὸν ἔγωισμό του. —

II

Μοῦ εἶπες· — Θέλω νὰ πεθάνω, ἀλλὰ νὰ μοῦ τὸ ἐπιτρέψεις κ' ἔσύ! — Δὲν καταλαβαίνω αὐτὸ τὸ φόβο τοῦ θανάτου, αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία τῆς συγκατάβασης τοῦ ἄλλου ἀγνάντια στὸ θάνατο. Γιατὶ ἐγὼ εἶμαι δὲ λλος γιὰ σένα δταν ἐκλέγεις κάτι τό σοβαρό, καὶ μοναχή σου παίρνεις ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν τύχη. Εἶμαι δὲ ἀνυπόφορος ἄλλος, δὲ ἀπροσκάλεστος μάρτυρας. 'Εσύ φροντίζεις νὰ μὴ γίνει ἀντιληπτὸ τὸ πέρασμά σου, ἔτσι, ποὺ καὶ ἡ κατοπινὴ ἐξαφάνιση νὰ εἶναι ἔνα γλύστρημα στὸ κενό· γιὰ νὰ μὴ θορυβηθεῖ δὲ ύφιστάμενος κόσμος. 'Αλλὰ τότε γιατὶ προστρέχεις σ' ἐμένα, τὸν τυχαῖο σύντροφο, καὶ ζητᾶς τὴ γνώμη μου; Ποιὰ καλοπροσάρετη συμβουλὴ μπορῶ ἐγὼ νὰ σου προσφέρω;

'Απὸ τοὺς δυό μας λείπει ἡ ἐνιαία πνοή, δὲ διος συλλογισμὸς γύρω ἀπ' τὰ ἐγκόσμια· μᾶς ἔνωσε μιὰ ἀμφίβολη δμοιότητα στὶς ψυχές. 'Η στέρηση ἀπὸ γό-

νιμο ἔδαφος ποὺ νιώθαμε κάτω ἀπ' τὰ πόδια, ἐκατα-
στάλαξε στὰ βλέμματά μας ποὺ τὴ σύμπτωση πόνου
ἔκριναν ἀμοιβαία συμπάθεια. Ἀλλὰ τὰ πράματα
ἔχουν σαφῶς τεθεῖ ἀπὸ τὸν Πλάστη· μπορεῖ γιὰ τὰ
καθέκαστα νὰ ἐπαρκεῖ δὲ κοινὸς μόχθος, μόνοι δμως
ἀντιμετωπίζουμε τὸ πᾶν, δηλαδὴ τὸ δίχως πρόσωπο
σύμπαν.

'Εσύ νοιάζεσαι γιὰ τὴ σκέψη μου! 'Η ἀδυναμία
σου — δὲ ἔρωτας ἡσύχασε ἀπὸ καιρό — ἔρχεται πρὸς
συνάντηση τῆς ματαιοδοξίας μου· βλέπω· καὶ τῶν
δυό μας δὲ δούλευσαν ἀρκετὰ τὰ πνεύματα, δὲ σή-
κωσαν ἀπὸ πάνω τους τὴν αἰσθηματικὴ σύγχυση,
ώστε νὰ πηγαίνει δὲ καθένας μας ἵσια στὴ μοῖρα ποὺ
δὲ νοῦς τοῦ ἀναθέτει· καὶ τώρα, ποὺ δὲ χρόνος βιάζει
τὴν ἀπόφαση, ή περισυλλογὴ μας, ἀκόμα δπως ἄλ-
λοτε, περισσεύει.

"Ἐτσι, ἐσύ ἀποθυμᾶς τὸ θάνατο, ἀλλὰ, προσηλω-
μένη στὴ μορφή μου, θυμᾶσαι τὸν κόσμο ποὺ ἀψή-
φησες — καὶ δὲ τὸ ξέρεις!

III

Εἶσαι ἐλεύθερη. Δὲ σ' ἔχω στὴν κατοχή μου." Οταν
μοῦ ὡμολόγησες πώς πιότερο ἀπ' ὅλα λατρεύεις τὴν
ἐλευθερία σου, ἔνιωσα πώς ἄθελά μου εἶχα γυρέψει
νὰ σοῦ τὴν ἀφαιρέσω· ἀλλὰ ὑπουλα, ποὺ σ' ἔβλεπα
νὰ μὴν προσέχεις, βυθισμένη σὲ μιὰν ὑπέρμετρη χα-
ρὰ ἢ σὲ μιὰ ἀπέραντη θέα, νὰ βγαίνεις ἀπὸ τὸ ἵδιο
σου πνεῦμα ν' ἀφοσιώνεσαι σὲ μιὰ ζωὴ σταματημένη·
ἔδιωχνες ἀπὸ τὸ εἶναι σου τὴν ἀληθινὴ εύφυΐα του,
ἀπαρατοῦσες ἐκείνη τὴ δύναμη ποὺ διαρκῶς σὲ ἀνα-
νεώνει σὲ δείχνει ἔτοιμη καὶ παροῦσα. Σὲ ὕθησα
πρὸς τὴν περιπέτεια πρὸς τὸ ὄραμα, καὶ ἵσως μέσα:
μου ἔτρεμε μιὰ ἐλπίδα· νὰ παραμείνεις ἐκεῖ, νὰ μὴ
σοῦ εἶναι βολετό νὰ ἐπιστρέψεις, μάταια νὰ συσπεί-
ρεσαι ὅταν σὲ κεντρίσει ἡ νοσταλγία· καὶ ἡ ἀνάμνηση
ἀκόμα νὰ σοῦφευγε.

'Αλλὰ ἔσù δὲ δίδεσαι. Βασανίζεσαι νὰ δοθεῖς,
ἀλλὰ δὲ σ' ἀφινει κάποιος ἄνεμος, κάποια φούρια

ποὺ σηκώνεται ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου, ὅταν πάει νὰ μεστώσει ἔνας δικός σου πόθος γιὰ ἡδονὴ γιὰ μέθη ποὺ λιγώνει τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Δὲ χαίρεσαι μιὰ τελειωμένη ἀνθρώπινη χαρά, δὲν πάσχεις ἔνα τίμιο συμμετρικὸ πάθος· δὲν παίρνεις ἀπὸ τὰ χάδια ποὺ ἔχουν οἱ μέρες οἱ κλειστές, οἱ μέρες ποὺ μοιάζουν δωμάτια γιὰ γάμο καὶ γιορτή. Ἀκολουθεῖς μιὰ γραμμὴ ποὺ συστρέφεται γύρω ἀπ' τὸν ἐαυτό σου· καὶ λάμπεις σπέρνεις φῶς, ἀλλὰ ἡ φωνὴ σου εἶναι χλωμή· θέλεις τὴ βοήθεια τοῦ πλησίον, γιατὶ δὲν ξέρεις ἀπὸ ἔργα δὲ γνωρίζεις ἀπὸ θεωρία ποὺ νὰ ὑπερβαίνει τὸ χρόνο καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

ΑΙΓΑΔΗΜΙΑ

IV

(Ό λυρισμὸς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ πλέρια αἰσιοδοξία μας).

Από τὴν φύση σου φεύγεις, τώρα πυὺ νιώθεις πώς ύπάρχεις. Τώρα καταλαβαίνεις τὸ φοβερὸ ἐμπόδιο τοῦ χρόνου, τὴν ἀναπότρεπτη μικροπρέπεια τοῦ θανάτου· καὶ ποθεῖς τὴν προσήλωση σὲ τούτῃ τὴν ἀλήθεια, σ' αὐτὸ τὸν ἔαυτό σου ποὺ βγῆκε ξαφνικά ἀπὸ τὸ χάος, καὶ γέμισε μὲ τὴν πεποίθησή του σάν δύκωδες φῶς τὸ κενό, προίκησε μ' ἔνα μοναδικὸ παλμὸ μιὰ καρδιὰ ποὺ πήγαινε νὰ ξεψυχήσει.

Σὰ μιὰ σιγὴ ύπηρξες στὸ παρελθόν· τώρα μετουσιώθηκες, καὶ παρδαλὴ εἰκόνα τοῦ βίου σου βλέπεις τὶς χτεσινές ἀγάπες. Γιατὶ ὁ ἔαυτός σου δὲν πλαγιάζει ἔκει· τρέχει μπροστά, καὶ αύθόρμητα σηκώνεσαι νὰ τὸν προφτάσεις, γιὰ νὰ εἶσαι ἔσύ, νὰ εἶσαι . σὺ πρὶν σκορπιστεῖ ἡ πίστη, κάθε πίστη, ἀπὸ τὸ σύμπαν.

Τώρα δὲν ἔχεις πιά καμώματα· δὲν κρύβεσαι, δὲν
δπισθοχωρεῖς· γιατί στὸν ἀνοιχτὸν ἀγῶνα ἡ τύχη
σου, δὲν ἀγῶνας ἡ τύχη σου εὐγενικὴ συμπεριφορὰ
θὲν ἀναδείξουν. Κ' ἡ μοναξιά σου, ἀν χαθεῖ ἡ εἰδή σου,
σᾶν ἄγαλμα θὰ παραμείνει.

ΑΙΓΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΗΝ

V

Χωρὶς ἀγνότητα δὲ φτιάχνουμε τίποτα τὸ ἀληθινό. Κ' ἔσύ, ἡ ἄσπιλη, ἀποσύρεσαι! Μοῦ ἀφαιρεῖς τὴν ἐλπίδα νὰ πάρω τὴν ψυχή σου μὲ τὶς χοῦφτες, νὰ πιῶ ἀπ' τὸ νερό της! Δὲ θ' ἀνθέξω πιά· θὰ σὲ μαστιγώσω, ἵσαμε νὰ κλάψεις πικρὰ δάκρυα νὰ χυθεῖς ἔξω ἀπ' τὸν ἑαυτό σου νὰ σκορπίσεις στὸν ἄνεμο τὴν περηφάνεια!

VI

— Σήμερα δὲν ἀγαπάω πιά. — Τὸ εἶπες μὲ παράξενη σκληρότητα, προσπαθώντας νὰ μὴ μὲ κυττάξεις, τόσο φοβόσουνα νὰ διαβάσεις στὰ μάτια μου μιὰ ἔκπληξη ποὺ θὰ ἥταν καὶ ἡ δικῆ σου! Ἀλλά, ἂν δέν εἶδα τὸ βλέμμα σου, μιλαταῦτα σὲ πίστεψα· εἶχε τέτοιο χρῶμα ἡ μιλιά σου, τέτοιο βάρος ἡ σιωπὴ ποὺ ἀκολούθησε τὰ λόγια, ὡστε ἐγὼ δὲ μπόρεσα νὰ κρατηθῶ· ἔστρεψα ὅλη μου τὴν προσοχὴ στὴ μορφή σου θέλοντας ν' ἀγκαλιάσω τὴν ύπόστασή σου, νὰ δῶ ἂν δλάκερη ἔφεγγε στὸ σημεῖο ποὺ ἔδειχναν τὰ λόγια. Τότε κατάλαβα τὴν εἰλικρίνεια σου καὶ τὸν τρόπο της· ἔνιωσα τὴν πραγματικότητα ποὺ ἔθιγε ἡ διάθεσή σου.

— Σήμερα δὲν ἀγαπάω πιά. — "Ηθελες νὰ πεῖς πῶς ἀγαπᾶς τὸν ἔσωτό σου τὸν προορισμό σου· ἀλλὰ ἔναν ἔσωτό σου ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ δὲ ἔσωτός σου (κι ὅχι ἡ αὐταπάτη τῆς ἔνότητας ἐνῷ εἴμεθα δυσδ, ποὺ δημιουργεῖ δὲ ἕρωτας), ἔναν προορισμό γύρω

ἀπὸ ἔνα πρόσωπο, τὸ δικό σου. Καὶ γιατὶ μὲν ἐκτιμοῦσες, γιατὶ μὲν τοποθετοῦσες πάνω ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου τὶς στιγμὲς ποὺ ἔπαινες νὰ σκέπτεσαι κ' ἐπέστρεφες στὸ παλαιό σου ἥθος, γι' αὐτὸ ἐπέμενες στὴ γνώμη σου χωρὶς σχεδὸν καμμιὰ μελαγχολία γυναίκεια.— 'Εσύ δὲ μ' ἀγαπᾶς.— Σὰ νὰ ζητοῦσες νὰ φέρεις τὰ πράματα στὴ θέση τους, νὰ διευθύνεις κ' ἐμένα κ' ἐσένα ἐκεῖ ὅπου ἄλλωστε αὔριο θὰ μᾶς διηγοῦσε μόνος του δ οἰστρος μας, μακρὺ ἀπὸ ἀγάπη κ' ἔρωτα, στὸ ἔργο.

VII

Θὰ μάθουμε μαζύ νὰ σωπαίνουμε· ὁ ἔνας θὰ διδάξει στὸν ἄλλο τὴ διακρισῆ τοῦ ἀνθρώπου ἀγνάντια στὴ μυστικὴ πνευματικὴ τροφή του, ἐκεῖνο τὸ δυσκατάληπτο σεβασμὸ πρὸς τὰ μελλούμενα, ποὺ κ' οἱ δυὸ ἀγνοοῦμε. 'Ο καθένας μας ἀπὸ κάποιο καιρὸ στοχάζεται τὴν περιωπὴ τοῦ ἄλλου, κι δταν ἀκόμα ὁ νοῦς του πέφτει κάθετα στὸν ἑαυτό του· λογαριάζει τὸν ἄλλο γιατὶ ὁ ἄλλος, ὁ ἀναντικαταστατος ἄλλος, πλημμυρίζει τὴ σκιὰ ὅπου τὸ εἶναι μας περνάει θερμαίνει μὲ τὴν παρουσία του μιὰ ἀτμόσφαιρα πού, ἀλλοιῶς, δὲ θὰ ἄχνιζε τέροιαν εύθυμία τέτοια μετρημένη ἀναπαμένη χαρά. Κ' ἐσὺ δφείλεις νὰ τὸ ξέρεις· μόνοι μας σκάβουμε τὴ χαρά, ἀλλὰ ἀπροκάλυπτη καὶ ἵλιγγιώδη σὰν ἄβυσσο!

ΑΘΗΝΑΖ

Θαρρῶ πώς ὅλα εἶναι ψέματα καὶ πλαστὴ ἡ
ἔνδεια πού νιώθω ἀπὸ σένα· δὲ σ' ἀγαπάω τυφλά,
δὲ θυσιάζομαι γιὰ σένα· ἡ σιωπή μας δὲν ἔνοχλεῖ
μονάχα ἐσένα. Ἡ ζωή, ὅπως γιὰ κάθε ἄνθρωπο,
καὶ γιὰ μᾶς δὲν εἶναι ποιητική. Θέλω νὰ πῶ, πώς
κ' ἔμεῖς δὲν μποροῦμε αἰώνιως νὰ φτιάχνουμε αὔτεξού-
σια τὴν ζωή μας, κάποτε ἀφαιρούμεθα, κυττάζουμε
γεμάτοι ἔγνοια ένα μικρὸ έσυτό μας, σὰ νὰ εἴμεθα
ἄρρωστοι. Τότε γινόμεθα κατώτεροι, πρόστυχοι σχε-
δόν... Καὶ τὸ νὰ λέμε, ἔμεῖς, πώς ὅλα εἶναι ψέ-
ματα, δὲν εἶναι τάχα πρόστυχο αὐτό;

IX

Ω, αύτή ή κουβέντα ἀνάμεσά μας, σὲ τέτοια οἰκειότητα ψυχῆς ποὺ δικαθένας νομίζει πώς μιλά μὲ τὸν ἔσωτό του, δὲν ἀποτελεῖ ἀσεβεια πρὸς τὰ σώματά μας, ποὺ ὑποχρεώνονται νὰ ἀπουσιάζουν; Μὲ ἀκοῦς, κι ἀπὸ τὸ σῶμα σου μονάχα τὰ μαλλιά ζοῦν· τὰ μάτια σου ἀσπάζονται τὶς ἰδέες, γίνονται ἥσυχα, κοίτη ποὺ δὲν μολύνεται ἀπὸ σπέρμα· ἀλλὰ τὰ μαλλιά σου θυμοῦνται τὰ παρήγορα χάδια, φέρνουν ἀκόμα ροή αἰσθήσεων ἀνέμους ἀνατριχιάσματα. Καὶ ξέρω δτὶ μπορῶ νὰ τὰ φιλήσω κι ἀν τὰ φιλήσω, ξαναρχιγάω δλάκερη τὴ ζωή μου ἀποκτάω ξανὰ τὴν ἀθωδιητα τῆς περιπέτειας.

Τόσο εἶσαι ἀγνή ποὺ μοιάζεις διαφανής. "Οταν διόθος ἀνεβαίνει στὰ χείλη μου, τὰ μάτια σου στίλβουν σὲ μιὰ παρατεταμένη ἀναμάρτητη ὑπεροψία σὲ μιὰν αἴγλη καμωμένη μὲ δάκρυα καὶ χαρὲς παιδιῶν· τὸ ἔνστιχτό σου δὲν κρύβεται πιά, ἀνθίζει στὸ μειδίαμα τοῦ προσώπου, πνίγει τὰ γέλοια καὶ χαρετάει τὸ ἄπειρο..."

X

«Ο ἐπίσημος ξένοις» σ' ἐπισκέπτομαι πάντοτε
μὲ τὴν πρόθεση νὰ σοῦ ἀποσπάσω μιὰ μετάνοια,
καὶ πάντοτε μοῦ ἔπαρκεῖ ἡ γλυκειὰ ἀντίληψη ἐνὸς
κόσμου ποὺ ὑπόκρουσή του ἔρχεται ἡ φωνή σου· ἐνὸς
κόσμου ὅπου ὅλη μας ἡ λαχιάρα γιὰ συντροφιὰ γιὰ
συμβίωση, μπαίνει καὶ διαλέγει τὸν τόπο τῆς διαμο-
νῆς. Γνωρίζω μιὰ χώρα ὅπου δὲ λεπτώτερος πόθος
μου ἔχει σαφήνεια· ἐσένα σὲ φυλάω κοντά μου, κ' ἡ
ἐπιμονή σου νὰ μὲ ἀπαρνηθεῖς κ' ἡ δίψα σου νὰ πά-
ρεις ἀπὸ μένα κάποια ούσια, ἔγιναν ἔνα· μιὰ νωχέ-
λεια κι ἀπὸ τοὺς ὁρίζοντες πιὸ ἀλαργινή, γιατὶ τὰ
σῶματα στὸ πλησίασμα δὲν κοπιάζουν, καὶ τὰ ἔρω-
τικὰ βάσανα ἀδρανοῦν, τώρα ποὺ ἐπίκειται ἡ μέρα
ν' ἀντλήσει ἀπὸ τὰ μάτια μας τὸ χρῶμα κι ἀπὸ τὰ
λόγια μας τὰ λαμπρά της ὅρια.

Αθήνα, Δεκέμβρης 1935 — Φλεβάρης 1936.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Α©ΗΝηνΖ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000074184

A11059

